

Hrozová po roce 1945 v podání pamětníků

Podle dobových materiálů zpracovala

Mgr. Ludmila Čajanová

Konec 2. světové války v Hrozové popisuje ve své knize „**Neboj se! Já jsem s tebou.**“ hrozovský rodák a pozdější profesor mnichovské univerzity **Josef Scharbert** následovně“.

„Rusové vtrhli do vesnice dne 22. března 1945. Na rozdíl od jiných obcí na Osoblažsku hrozovští neutekli před frontou a pokojně čekali ve svých domovech, protože nevěřili nacionálně socialistické propagandě. Od 23. března se jim však život úplně změnil.

Ruští vojáci drancovali byty, ničili zařízení, znásilňovali ženy a dívky všeho věku, shromažďovali zemědělské produkty, stroje, domácí zvířectvo. Zdraví muži byli přinuceni pomáhat při nakládání kořisti, ostatní byli vyhnáni z vesnice. Několik mužů bylo zabito, jiní odvezeni do zajetí. Někteří zemřeli z rozrušení na infarkt. Dobytek byl shromážděn v Matějovicích, kde ho musely ošetřovat ženy. Do místní fary se nastěhovali sovětsí důstojníci a vyházeli jednoduše všechny farní dokumenty a matriku z oken ven. Lide z vesnice přinášeli pak stále znovu jednotlivé listy z matrik, které vítr roznesl po polích a zahrádkách, a tak měl později národní správce i jeho pomocník po celé týdny co dělat, aby dali matriku zase do pořádku. Také kostel byl v prvních dnech „osvobození“ zpuštěn, monstrance a kalichy rozbity, kostelními ornáty byly vystlány bunkry a zákopy. Kostelní knihy byly roztrhány a naházeny do zahrady. Až v létě, po návratu některých mužů z Matějovic, byl zpuštěný kostel opět upraven a mohly se konat bohoslužby.

V tu dobu už se objevovali v Hrozové první Češi, kteří se však drželi od kostela dál. Na tom se nic nezměnilo, i když jim farář nabídl bohoslužby v českém jazyce. Věžní hodiny byly sice zničeny, ale jeden zvon zde zůstal. Také kostelík na kopci Klobouk nad Rusínem byl zničen zásahem ruské dělostřelecké palby, protože tam byla umístěna německá pozorovatelna. Při oslavách 8. května byla sovětskými vojáky zapálena asi polovina stodol.

Po odchodu ruských vojáků byl českými úřady ustanoven „národní správce“. Stal se jím místní farář Jindřich Grygar, jediný Čech v celém děkanství. Po návratu z války se jeho pomocníkem stal mladý student, Josef Scharbert, pozdější profesor mnichovské univerzity a po roce 1989 iniciátor výstavby rusínské kaple. V matějovickém sběrném táboře byl tlumočnickem rudoltský farář Dr. Johann Blaschke. Faráři museli totiž za první republiky ovládat bezvadně oba jazyky, proto byli nyní využíváni jako tlumočníci. Kvůli svým poválečným zážitkům byl farář Grygar u konce svých sil a odešel k 1. prosinci 1945 do důchodu.

Po něm nastoupil P. Antonín Bilík, synovec nového „národního správce“ v Hrozové, Bilíka. P. Antonín Bilík se projevil jako příkladný kněz, který chránil Němce, kde jen mohl. Kázal a zpovídal německy, a v každém ohledu byl vynikající duchovní správce. Bez rozpaků řekl svým českým spoluobčanům, že pokud nepřijdou ve větším počtu do kostela, nebude sloužit mši v češtině. Snažil se o důstojnou výzdobu kostela, doplnil z vlastních prostředků chybějící figurky vánočního betlému a dbal na slavnostní ráz vánočních svátků. Domácnost mu vedla jeho matka, která často podstrčila mladému studentovi teologie Scharbertovi něco dobrého k snědku.

Přestože Národní výbor vydal nařízení, že všechny zásoby potravin německých obyvatel musí být odevzdány, nekontrolovali Češi toto nařízení příliš přísně. Některým rodinám tak zůstaly ukryté zásoby obilí, které na jaře kvůli válce nestačili zasít, takže si mohli podomácku zrna rozdrtit a upéct černý chléb. V Koberně byl dokonce jeden český mlynář, který ochotně Němcům obilí namlel. Také státní výkupna ve Slezských Rudolticích vyplácela za fůrku brambor peníze, i když k tomu byl oprávněn jen Národní výbor. A za peníze bylo možno výměnou získat potravinové lístky na další potřebné věci, jako cukr, tuk, mýdlo apod.

Nepříznivá situace německy mluvících obyvatel byla završena odsunem v polovině roku 1946. S padesáti kg zavazadly na osobu, v dobytých vagónech, opustili tito hrozovští obyvatelé po sedmi stech letech navždy svou rodnou zemi.“

Na vzpomínky Josefa Scharberta z této doby navazují téměř plynule vzpomínky prvního českého hrozovského učitele **Jaroslava Kavalíře: „Pojednání o základní škole v Hrozové“**. Píše o tom takto:

„Do válkou zpuštěné obce přicházely české rodiny již v roce 1945. Protože však v obci nebylo dost dětí školou povinných, docházely děti ve školním roce 1945/46 do Slezských Rudoltic. Škola v Hrozové byla otevřena až 2. září 1946. Budova byla zarostlá kopřivami a lopuchem, uvnitř jen čtyři holé zdi a několik rozviklaných lavic... Bylo zde celkem 7 chlapců a 9 dívek. Učitel byl zatím ubytován v domě sedláka Františka Hurníka, který mu zajistil i stravování. V červnu 1947 už to bylo celkem 41 žáků, z toho 34 české národnosti a 7 slovenské. Škola se stala v obci důležitým kulturním a společenským centrem. Ve spolupráci s rodiči byly pořádány kulturní, hudební, recitační představení, sportovní, zdravotnické a jiné soutěže, slavily se významné dny jako Mezinárodní den žen, Den dětí, mikulášská nadílka apod. Byla vybudována i pěkná školní zahrada. „Jediným nedostatkem zahrady je však blízko umístěná družstevní drůbežárna, pro slepice neplatí ani vysoký plot...“ píše pan učitel. V roce 1959 bylo při sběru mandelinky bramborové chyceno 82 brouků. V dalších letech však dětí v obci ubývalo, takže 30. června 1961 byla škola v Hrozové zrušena...“

V průběhu roku 1947 přicházeli do Hrozové další dosídlenci - volyňští Češi – reemigranti ze západní Ukrajiny, kde žili asi od roku 1868. Většina z nich pocházela z obce Dembrovka nebo Martinovka. Češi se na Volyni projevovali jako nositelé hospodářského a kulturního pokroku, ale zároveň jako tolerantní, spolehliví spoluobčané.

Hodnotili každého nikoliv podle národnosti či náboženství, ale podle jeho lidských a morálních kvalit. Naučili se těmto objektivním mezilidským vztahům v mnohonárodnostním prostředí, kde žili společně s Ukrajinci, Poláky, Židy, Rusy a Němci. a odnesli si tyto své životní postoje i do nové vlasti.

Volyňští Češi si zachovali překvapivě čistý rodný jazyk, kulturu, včetně písní, zvyků a obyčejů ze staré vlasti. Byli neokázalými, ale upřímnými vlastenci. Jako vojáci Československé armády bojovali ve válce; pan Zumr, Herblich, Samec, Kubín a Janko. Za války obětavě pomáhali také pronásledovaným, ať už to byli Židé nebo ruští a polští vojáci. Rodiče paní Marie Herblichové z Hrozové obdrželi za záchranu židovského dítěte nejvyšší izraelské vyznamenání Spravedlivý mezi národy.

Vladimír Samec, autor „Kroniky obce Dembrovka na Volyni“ o tom píše: „Na cestu do staré vlasti se dembrovští občané vydali 15. března 1947. Bylo mezi nimi i několik stařenek, které se narodily ještě v Čechách, celý život prožily na Volyni a pak se vrátily zpět. Byla to paní Samcová, Kubáčková, Kubínová, Stryjová a manželé Barfajtovi. Každá rodina si na cestu do vlasti mohla vzít pár koní s postroji, vůz, dvě krávy a dvě tony zavazadel. Před odjezdem vše, co nepotřebovali, prodávali místním lidem. Zabíjeli prasata, škvařili sádlo, udili maso, aby měli zásoby potravin na cestu a do začátku života v ČSR, neboť věděli, že tam je nedostatek potravin. S ukrajinskými spoluobčany se rozloučili slavnostní mší. Po třech týdnech transport zastavil v Šumperku. Osídlovací komise je nasměrovala na Krnovsko a odtud na Osoblažsko, které bylo silně poškozené válkou. Obyvatelé Dembrovky se usídlili, vždy po několika rodinách, prakticky ve všech obcích na Osoblažsku, někteří právě v Hrozové...“.

Přidělené usedlosti a polnosti nedostali zdarma, museli za ně státu zaplatit. Peněžní hodnota jim byla odečtena z ocenění majetku, který zanechali v Sovětském svazu.

Noví hrozovští obyvatelé byli známi nejen svou pracovitostí, příkladným rodinným životem, ale také schopností se bavit a kulturně vyžívat. V době, kdy neexistovala televize ani kino, se v žádném případě nenudili. Slavili církevní svátky a dodržovali lidové tradice, byli aktivními členy pěveckého kostelního sboru společně s rusínskými zpěváky, hráli v ochotnickém divadelním souboru v Rusíně, který se účastnil i někdejších slavností „Divadelního máje“ v Krnově. Volyňští Češi jako rodilí rolníci dosahovali velmi dobrých hospodářských výsledků. Byli hrdi na svou samostatnost a podnikavost, na svou nezávislost. Proto se velmi těžce smířovali s nátlakem ke kolektivizaci, který se začal projevovat po vítězství komunistů v roce 1948. Hrozová a Rusín byly v této oblasti jediné vesnice, které až do konce 50. let odolávaly kolektivizaci. V Hrozové zůstali nakonec dva soukromě hospodařící rolníci.

Po násilné kolektivizaci však většina z nich odešla do měst. Hrozová se stala chatářskou obcí. První chatari z Ostravy se zde objevili již v 60. letech. Po roce 1989 dostali někteří bývalí osídlenci v restitucích zpět poválečný majetek svých rodičů, a tak se vrátili, aby zde strávili svůj důchodový věk.

V současnosti vznikly v Hrozové dva rodinné podniky. Zemědělská farma Marie Šteflové a strojírenská dílna Karla Sobka, který k tomuto účelu vybudoval novou stavbu.

Jeden z prvních hrozovských chatářů, pan ing. **Vladimír Nejez**, začal jako první sbírat dokumenty o historii Hrozové a dalších obcí na Osoblažsku. Čerpal jednak z archívů, jednak z materiálů německých rodáků, zveřejňovaných v časopise Heimatkreis Jägerndorf. V roce 2002 zorganizovala paní Dagmar Návrátová první „Setkání hrozováků“. Při této příležitosti bylo vydáno první poválečné shrnutí historie Hrozové v publikaci **Hrozovské listy**. Tyto aktivity daly v roce 2004 podnět k založení občanského sdružení „Královský stolec“, které si stanovilo za cíl oživení regionální historie, obnovu zapomenutých tradic, opravy drobných sakrálních a světských památek, kapliček, polních křížů, hřbitovních pomníků, věžních hodin, varhan, organizovat výstavy, koncerty, naučné výlety pro děti.

Podobně došlo k obnově paličkování na Osoblažsku, vydání CD „Varhany z Osoblažska“ v roce 2008 byla ve Slezském muzeu v Opavě objevena socha hrozovské Madony z 16. stol. která byla původně umístěna v jedné z obecních kapliček. Občanské sdružení navázalo spolupráci s obcemi Rusín, Slezské Rudoltice, Bohušov, Hlinka, Slezské Pavlovice a polskými Gadzowicemi a Goluszowicemi. **Zvláštní kapitolu tvoří spolupráce s německými rodáky z Hrozové a Rusína. Ta nebyla nikterak nevýznamná.**